

วารสารวิจัย

ราชภัฏเชียงใหม่

ประจำปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (เมษายน - กันยายน 2552)

RAJABHAT
CHIANG MAI
RESEARCH
JOURNAL

ISSN 1513-8410

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่

RAJABHAT CHIANG MAI RESEARCH JOURNAL

ประจำปีี่ 10 ฉบับที่ 2 (เมษายน - กันยายน 2552)

ISSN 1513-8410

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการของผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา และบุคลากร
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนประสบการณ์วิจัยและความรู้ทางวิชาการ
3. เพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช วงศ์หล้า

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ทรงคุณวุฒิ

รศ.วรรณวดี ม้าลำพอง

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิจัยและวัดผล

ผศ.ชูศักดิ์ จันทรนพศิริ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐศาสตร์

รศ.เสริมศักดิ์ นันทิพรรรณ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิทยาศาสตร์

ดร.สินธุ์ สโรบล

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยท้องถิ่น

รศ.ดร.สมพงษ์ วิทย์ศักดิ์พันธ์

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาและวรรณกรรม

ศ.ดร.มนัส สุวรรณ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมศาสตร์

ผศ.อัญชลี โสมดี

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะ

อาจารย์ Quintin Kitson

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาอังกฤษ

รศ.นิยม ยอดมนต์

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านคณิตศาสตร์

อาจารย์ประนอม ล้างาม

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาจีน

บรรณาธิการ

ผศ.มนตรี ศิริจันทร์ชื่น

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ชวิต จิตรวิจารณ์

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

อาจารย์วราภรณ์ กิจจันศิริ

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการ

ผศ.วิไลลักษณ์ กิตติบุตร

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ผศ.ศักราช พ้าขาว

ผู้แทนวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน

ดร.ธนพชร นุตสาระ

ผู้แทนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ดร.เกตมณี มากมี

ผู้แทนคณะครุศาสตร์

ดร.ธัญญา ทะพิงค์แก

ผู้แทนคณะเทคโนโลยีการเกษตร

ดร.กฤษฏา บุญชม

ผู้แทนคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อ.ศุภฤกษ์ ชาราพิทักษ์วงศ์

ผู้แทนคณะวิทยาการจัดการ

ออกแบบ/พิมพ์ที่ : หจก.วนิดาการพิมพ์ โทรศัพท์ 0-5311-0503-4, 08-1783-8569 แฟกซ์ 0-5311-0504 ต่อ 15

ข้อความหรือข้อคิดเห็นในวารสารนี้เป็นของผู้เขียนมิใช่ความรับผิดชอบ
ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คำนำ

การเผยแพร่ผลงานวิจัยถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการงานวิจัย ปลายน้ำเพื่อผลักดันผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่ ในฐานะหน่วยจัดการงานวิจัยมหาวิทยาลัย ได้ทำหน้าที่ตามกรอบ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยการวางแผนและ การดำเนินงานการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัย จึงได้ดำเนินการทั้งต้นน้ำคือ การพัฒนาโจทย์วิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัย การจัดการกลางน้ำโดยการหนุนเสริม การทำวิจัย การติดตาม ประเมินผลการวิจัยและการจัดการปลายน้ำในรูปของ การเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ วารสารวิจัยเป็นอีกสื่อหนึ่งที่ทำหน้าที่ เผยแพร่ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานหรือนักวิจัยภายนอก

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่สนองรับการเผยแพร่ผลการวิจัย ของคณาจารย์ นักศึกษา และบุคลากร ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และสถาบัน การศึกษาอื่นๆ ตลอดจนนักวิจัยทั่วไป โดยมีคณะทำงานที่รับผิดชอบในรูปของ กองบรรณาธิการ มีผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและกลั่นกรองบทความวิจัย

วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่ฉบับนี้เป็นฉบับที่สองของปี 2552 ที่ได้คัดเลือก บทความจากผลการวิจัยของคณาจารย์ นักศึกษา และบุคลากร ทั้งมหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่และสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่หลากหลายสาขา และคาดว่าวารสาร วิจัยนี้จะเกิดประโยชน์ต่อประชาคมวิจัยและวงวิชาการตามสมควร

บรรณาธิการ

การจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของภาคชนบทและชุมชนเมือง
จังหวัดเชียงใหม่

ผศ.วีระศักดิ์ สมยานะ

การจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างและพัฒนานักวิจัย ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

ผศ.วีระศักดิ์ สมยานะ

การจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างแผนชุมชนในการยกระดับการพัฒนาท้องถิ่น
จังหวัดเชียงใหม่ จาการากหญ้าสู่รากแก้ว

ผศ.วิไลลักษณ์ กิตติบุตร

การจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับเศรษฐกิจ
และสังคมของภาคชนบทและชุมชนเมืองจังหวัดเชียงใหม่

ดร.กาญจนา สุระ

โครงการบูรณาการจัดการการเรียนรู้การสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

ผศ.ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง

การวัดมูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์ชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคชนบท
และชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผศ.กมลทิพย์ คำใจ

การจัดทำศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวิจัยและพัฒนาสินค้าผักปลอดสารพิษ
จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2551

ธฤช เรือนคำ

RESEARCH JOURNAL

67

**การศึกษาแนวโน้มและแนวทางการพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์หัตถกรรม
กระดาษสาของผู้ประกอบการในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่**

จินตมาภา ศรีสำราญ

79

**การจัดการความรู้ทางการบัญชีเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการผลิต
ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งสีทองของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองแก้ว
ต.มะเขือแจ้ อ.เมือง จ.ลำพูน**

ผศ.วาริพิน มงคลสมัย

91

**การวิจัยและพัฒนาชุมชนทอผ้าอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**

ผศ.วิไลลักษณ์ กิติบุตร

103

การผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

รัชนีพร สุทธิภาศิลป์ และธัญวรรณ ศรีเดชะกุล

การวัดมูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์ชุมชนเพื่อพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมภาคชนบท และชุมชนเมือง
จังหวัดเชียงใหม่

Learning management to measure the value added
of communities' assets for developing economic
and social of urban and rural of Chiang Mai

ผศ.กมลทิพย์ คำใจ
สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

06

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้เพื่อวัดมูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์ชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคชนบทและชุมชนเมือง จ.เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการเรียนรู้ของคนในท้องถิ่นในการสร้างความมั่นคงด้านการจัดการสินทรัพย์ชุมชน อีกทั้งยังสามารถทราบถึงมูลค่าเพิ่มที่ได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินงานวิจัยชุดโครงการ “การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ในปี 2551 มีวิธีการศึกษาโดยการใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยใช้รูปแบบของการจัดการเรียนรู้ในการจัดการสินทรัพย์ชุมชนเพื่อค้นหาศักยภาพและหามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมกับกลุ่มเป้าหมาย คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลจำนวน 42 แห่ง ใน 18 อำเภอ ทั่วจังหวัดเชียงใหม่ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ การเกษตร และการท่องเที่ยว ด้านสังคม ด้านการศึกษาและด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างความมั่นคงด้านการจัดการสินทรัพย์ชุมชนของตนเองได้เป็นอย่างดี ชุมชนสามารถวิเคราะห์และค้นหาศักยภาพของชุมชนเกี่ยวกับสินทรัพย์ของชุมชนที่มีอยู่ โดยเข้าใจถึงคุณค่าของสินทรัพย์ชุมชนที่สำคัญยิ่งคือ “ทุนบุคคลหรือทุนมนุษย์” นักวิจัยจึงได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของทุนบุคคลให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นอันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนนั้นต่อไป เพราะปัจจัยทุนบุคคลนี้เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนนั่นเอง แนวทางในการจัดการเรียนรู้ได้แก่การเพิ่มทักษะของทุนบุคคลโดยเฉพาะในประเด็นของการพึ่งตนเอง รวมถึงการสร้างกลุ่มทุนบุคคลและเพิ่มศักยภาพให้เป็นองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งจนเติบโตเป็นเครือข่ายองค์กรที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

สำหรับผลการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของโครงการวิจัยที่ได้ดำเนินงานในปีที่ผ่านมา นักวิจัยสามารถวัดมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจด้วยตัวชี้วัด “ผลสัมฤทธิ์ทางรายได้และความคุ้มค่าทางการเงิน” ซึ่งก่อให้เกิดมูลค่าของสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลถึงร้อยละ 48 และร้อยละ 55 ตามลำดับ และในด้านสังคมนั้น ผลการศึกษาพบว่า ตัวชี้วัดมูลค่าเพิ่มทางสังคมที่เพิ่มขึ้น คือ คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นวัดได้จากสุขภาพทางกาย สุขภาพทางจิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะ จิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในลักษณะของความรักและความสามัคคีของคนในชุมชน มีค่าเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 86 ทั้งนี้เพราะคนในชุมชนมีความพึงพอใจเป็นอย่างมากต่อการเรียนรู้ร่วมกันที่จะนำพาชุมชนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนของตนเอง

คำสำคัญ การจัดการเรียนรู้ มูลค่าเพิ่ม สินทรัพย์ชุมชน

Abstract

Learning management to measure the value added of communities' assets for developing economic and social of urban and rural of Chiang Mai has objective to create learning for local people in order to build the stability of communities' assets management and also to know the value added gained from social and economic development under the main research project "Learning management for developing economic and social of rural and urban in Chiang Mai". Participatory action research and learning management for managing communities' assets were conducted in order to look for the potential and value added regarding social and economic with 42 sub-district administrative organizations from 18 districts in Chiang Mai based on four developmental plan of social and economic; economic, agriculture, tourism, social, education, hygienic and environment.

The study was that communities could learn to build their own management stability in communities 'assets, could analyze and look for the potential of communities regarding their own communities' assets. They could understand the important value of communities' assets particularly in human capital. As human capital is the main factor to drive for communities' development, learning management to increase the potential of human capital for enhancing the economic and social of local communities is recommended by researchers. The guideline for learning management is to increase the skill for human capital particularly in self-reliance including building groups of human capital as well as to increase their potential in order to form group of human capital and enlarge to become the organizational network.

The result of analyzing the value added of research project last year was that researchers could measure the value added in economic by using the indicators; "The achievement of income and the worthiness of finance". This can increase the efficiency and effectiveness of the value of products and services for 48 percentages and 55 percentages consecutively. Concerning the social issue, people in local communities could have a better life. This can be measured from their physical and mental health particularly in their consciousness to participate in communities' development, rendering love and unity to each other. This value is increased by 86 percentages because people are very satisfied with this learning in order to develop social and economic in their own communities.

Keyword: Learning management, value added, communities' assets

บทนำ

ปัจจุบันบทบาทของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบทและชุมชนเมือง มีจุดเน้นที่รูปแบบของการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเป็นการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลาง เป็นการเพิ่มศักยภาพของคนและเสริมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ให้มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนของไทยต่อไปจึงต้องพัฒนาจากจุดแข็งในสังคมเป็นหลัก อันประกอบไปด้วย **สินทรัพย์ชุมชน** หรือ **ทุนทางสังคม** ที่มีอยู่ในทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชน หรือ การรวมกลุ่ม ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในการจัดการปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง นำมาสู่การสร้างและเน้นให้ **“เกิดการเรียนรู้”** ที่จะปฏิรูปให้เกิดกลไกการบริหารจัดการที่ดี บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนและยังแสดงให้เห็นถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าเพิ่มของการใช้ทุนที่มีอยู่ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ต่อกระบวนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง ให้เป็นแกนหลักของสังคมไทย เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาชนบทและชุมชนเมืองต่อไป

ดังนั้นการสร้างฐานรากของระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคง จึงเป็นการใช้โอกาสและปัจจัยแวดล้อมที่มีอยู่ในสังคม เพื่อคนในสังคมนั้นดำเนินการให้เกิดการยกระดับและเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพอย่างเป็นลำดับขั้น เป็นการพัฒนาที่สามารถพึ่งตนเองได้ มีภูมิปัญญาและสร้างภูมิคุ้มกัน ให้พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยคุกคามจากภายนอกได้ในระดับใด จึงจำเป็นต้องทราบถึงปัจจัยและระดับของความสำเร็จในแนวคิดเพื่อการพัฒนาดังกล่าว ด้วยการวัดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคม ด้วยทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ และทุนทางสิ่งแวดล้อมของแต่ละชุมชนพื้นที่ วิเคราะห์ได้จากมูลค่าเพิ่มของระบบเศรษฐกิจและสังคม ชนบทและชุมชนเมือง โดยการเข้าถึงข้อมูลและวัดมูลค่าเพิ่มถึงความสามารถในพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการบริหารจัดการเชิงป้องกัน ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการบริโภคให้เกิดความคงอยู่ได้ด้วยตนเอง ควบคู่กับการรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการฐานทรัพยากรของตนเอง และสร้างทางเลือกของการพัฒนาบนความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความเข้มแข็งจากภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อสร้างการเรียนรู้ (LM) ในการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการสร้างความมั่นคงด้านการจัดการสินทรัพย์ชุมชนของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่
- (2) เพื่อทราบมูลค่าเพิ่มของการจัดการสินทรัพย์ชุมชน ที่ได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

(1) ประชากรศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ตัวแทนกลุ่มชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 24 อำเภอ โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi – stage random sampling) จากขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) จากอำเภอต่างๆ ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 24 อำเภอ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเลือกประชากรจากกลุ่มชุมชนที่เป็นตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง ตามวัตถุประสงค์ (purposive sampling) ของแต่ละตำบลที่เข้าร่วม

(2) ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลสินทรัพย์ชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาของกลุ่มชุมชนพื้นที่ในเขตชุมชนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่
- 2) ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูล การบริหารจัดการองค์กร การก่อเกิดองค์กรกลุ่มในชุมชน การจัดการและมูลค่าสินทรัพย์ในชุมชน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นต้น โดยการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) กับองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มองค์กรในชุมชนที่พร้อมเป็นต้นแบบการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 3) ชนิดของเครื่องมือ ใช้แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการบริหาร การจัดการกลุ่ม การก่อเกิดกลุ่ม ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของกลุ่ม และการจัดการสินทรัพย์ในชุมชน รวมถึงแบบประเมินสินทรัพย์ชุมชน (แบบ VA1) เป็นการประเมินคุณค่าของสินทรัพย์ชุมชนก่อนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และ แบบประเมินสินทรัพย์ชุมชน (แบบ VA2) เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ และความคุ้มค่าทางการเงินของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ประเมินคุณค่าของสินทรัพย์ชุมชนก่อนดำเนินกิจกรรม และโครงการตามแผนยุทธศาสตร์ รวมถึงความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติและผู้มีส่วนร่วมในชุมชน

ผลการศึกษา

จากการดำเนินงานวิจัยผลลัพธ์ของการจัดการสินทรัพย์ชุมชนกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในครั้งนี้ ชุมชนและท้องถิ่นสามารถพัฒนาสินทรัพย์ที่มีคุณค่าของชุมชน คือ ทักษะของคน การรวมกลุ่มเป็นองค์กรชุมชนและเครือข่าย โครงสร้างกายภาพ เศรษฐกิจชุมชน วัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสื่อสารในชุมชน การพัฒนาสินทรัพย์ของชุมชนเหล่านี้ เป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มทรัพยากรให้แก่ชุมชนช่วยเติมในส่วนที่ขาดให้แก่ชุมชน ซึ่งจะสร้างผลตอบแทนที่มีมูลค่าในระยะยาว สร้างขีดความสามารถในการพึ่งตนเอง และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่คนในชุมชนในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรมในชุมชนของตน

ผลของการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สรุปได้ดังนี้

- (1) มูลค่าเพิ่มจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วย ได้การเรียนรู้ที่ปรับวิธีคิดให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นต่อศักยภาพและความสามารถของตนเอง มีจุดแข็ง มีทั้งสินทรัพย์ โอกาส และทรัพยากร เพียงพอ

ในฐานะผู้ให้บริการชุมชน ด้วยมิชชั่นที่ต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือตลอดเวลา อีกทั้งบทบาทของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก แนวคิดของความเข้มแข็งของชุมชน ตัวแบบการการก่อรูปทุนทางสังคม การประเมินค่าโครงการทางเศรษฐกิจและสังคมได้

- (2) มูลค่าเพิ่มทางการจัดการสินทรัพย์ชุมชน ที่ได้จากการนำโครงการเข้าร่วมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้ง 7 ประเภท คือ สินค้า/บริการ สิ่งประดิษฐ์ของชุมชน ศิลปวัฒนธรรม ท่องเที่ยว ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการสังคมและการศึกษา ได้ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางการพัฒนาเศรษฐกิจผลิตภัณฑ์ สินค้า บริการของชุมชนเกิดโอกาสในการตลาดและสร้างมูลค่าให้กับชุมชนได้เพิ่มขึ้นทางด้านวัฒนธรรมและกิจกรรมสวัสดิการทางสังคม ที่สร้างขึ้นจากคนในสังคม ภูมิปัญญา วัตถุประสงค์ และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เกิดการต่อยอดกิจกรรมจากการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องในแต่ละปี และก่อให้เกิดรายได้เพิ่มและสร้างความรู้ การอนุรักษ์ให้ดีขึ้นตลอดจนสร้างคุณภาพการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคมลดปัญหาให้สังคม ด้านผลสัมฤทธิ์และความคุ้มค่าทางการเงิน เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเงินถึงร้อยละ 48 และร้อยละ 55 ตามลำดับ

สำหรับมูลค่าเพิ่มทางด้านการสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายร่วมในการทำงาน สร้างการใช้สิทธิและแสดงความคิดเห็นของชุมชนเพิ่ม ด้านการเข้าร่วมวางแผนของชุมชนเกิดการเข้าร่วมตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานในชุมชนร่วมกัน เกิดการเรียนรู้และการสืบทอดกิจกรรมที่เกิดกับชุมชนของคนในชุมชน อีกทั้งได้สร้างความเต็มใจและการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำงานเป็นทีมผ่านสื่อสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่งผลของความพึงพอใจต่อการมีชื่อเสียงถึงร้อยละ 75 สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปฏิบัติงานได้ถึงร้อยละ 64 และพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในชุมชนถึงร้อยละ 85

สรุปผลการศึกษาและวิจารณ์ผล

การศึกษามูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์ชุมชนจากการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ในปี 2551 นี้ นักวิจัยได้นำเสนอผลการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จากกรณีศึกษา 42 องค์การบริหารส่วนตำบลไว้สี่ประการ คือ ประการแรก เป็นการวัดมูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์ชุมชนจากการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นระดับตำบลทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ การเกษตรและการท่องเที่ยว 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 3) ด้านการศึกษาและ 4) ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สามารถแบ่งลักษณะของสินทรัพย์ชุมชนได้ถึง 7 ประเภทด้วยกัน คือ สินค้า/บริการ 5 รายการ สิ่งประดิษฐ์ของชุมชน 2 รายการ ศิลปวัฒนธรรม 10 รายการ ท่องเที่ยว 4 แห่ง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน 7 แห่ง สวัสดิการสังคม 7 รูปแบบ และการศึกษา 7 แห่ง ประการที่สองเป็นมูลค่าผลสัมฤทธิ์และความคุ้มค่าทางการเงินของสินทรัพย์ชุมชน พบว่ามีประสิทธิภาพทางการเงินถึงร้อยละ 48 และมีประสิทธิผลทางการเงินร้อยละ 55 ประการที่สามเป็นความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนร่วมในชุมชน ได้สร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านสื่อสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่งผลของความพึงพอใจต่อการมีชื่อเสียงถึงร้อยละ 75 สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปฏิบัติงานได้ถึงร้อยละ 64 และพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในชุมชนถึงร้อยละ 85 ประการที่สี่ผลของการวัดมูลค่าเพิ่มของโครงการวิจัยที่ได้ดำเนินงานในปี 2551 นักวิจัยสามารถวัดมูลค่าเพิ่มทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยตัวชี้วัด “ผลสัมฤทธิ์และความคุ้มค่าของโครงการวิจัย ได้ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

1. สามารถสร้างและพัฒนานักวิจัยของชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะสามารถนำพาการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมและโครงการที่เหมาะสมตามแผนงานวิสัยทัศน์ และการมีส่วนร่วมที่เป็นความต้องการของชุมชนอย่างสมเหตุสมผลและเป็นจริงได้ถึง 42 คน และเกิดการเรียนรู้กับคนในชุมชนที่ได้ทำงานร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบล
2. เกิดการเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยชุมชนและชุมชน ต่อการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจและสังคม การสร้างแผนชุมชนด้วยโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ต่อการสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ถึง 42 แผน
3. คนในชุมชนได้เกิดเรียนรู้จาก 42 กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงได้บทสรุปของการพัฒนาตนเองนำไปสู่ผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละด้านอย่างเหมาะสมทั้งในด้านการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการการผลิต แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนา EQ ทางด้านการศึกษา การสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสวัสดิการในสังคม ทั้งในเด็ก ผู้สูงอายุ ตลอดจนการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
4. ได้นวัตกรรมสื่อสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ชุมชนจำนวน 42 ชิ้น และรู้จักนำเสนอสื่อสารสนเทศทางโทรทัศน์ เพื่อสร้างโอกาสของการเรียนรู้และการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งในและนอกชุมชน เพื่อเปิดโอกาสต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมได้

บทสรุปของคุณค่าการเรียนรู้ เป็นคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางสังคมที่เพิ่มขึ้น ด้วยการปฏิบัติตามวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ของชุมชนบูรณาการกับการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอื่นอีก 42 แห่ง ทำให้เกิดกระบวนการจัดการเรียนรู้พัฒนาขึ้นตามระดับ คือ (1) ไม่รู้ เพื่อพัฒนาเป็น (2) รับรู้ และเป็น (3) การเลียนแบบ และ (4) เรียนรู้ เพื่อการต่อยอดต่อไป

กรณี 42 ชุมชนจากโครงการวิจัย ชุมชนได้รับทราบแนวคิดของการเรียนรู้ จากการรับรู้ และการเรียนรู้ไปสู่การเรียนรู้ที่ทดลองทำร่วมกัน เพื่อจะนำไปปฏิบัติต่อให้มีคุณค่าขึ้น เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อมั่น ต่อการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เป็นการสร้างทุนทางสังคมผ่านกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ การเกษตรและการท่องเที่ยว ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านการศึกษา และด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมออกมาในรูปแบบของโครงการหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ถึง 42 กรณีศึกษา โดยกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นกิจกรรมที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายในการดำรงชีวิตของชุมชน ได้ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างสรรคความรู้ ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างความรู้เดิมที่เคยปฏิบัติมาใช้กับความรู้ใหม่ ที่ได้รับการพัฒนาจากการจัดการเรียนรู้หรือนำความรู้เดิมมาปรับใช้ ให้เป็นความรู้ใหม่ที่ชุมชนได้มีโอกาสเข้าถึงความรู้อย่างแท้จริง สามารถที่จะนำไปปรับเปลี่ยนความรู้ที่มีอยู่เดิมของตนเองให้เหมาะสมกับความต้องการได้ สร้างให้เกิดความสามัคคีในชุมชน สร้างระบบทุนเดิมที่ชุมชนมีอยู่มาช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป ให้เป็นรากฐานที่สำคัญที่รองรับฐานรากของการดำรงชีวิต การสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่ให้เป็นรูปธรรม โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แต่ละชุมชนได้เรียนรู้แล้ว สอดคล้องกับแนวคิดของประวิณ ลิ้มปสายชล ในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นักวิจัยจึงขอกกล่าวสรุปถึงการจัดการเรียนรู้ให้ชุมชนในครั้งนี้ ด้วยผลสรุปที่ได้คือ

- (1) สร้างการเรียนรู้ ระบบความรู้ ความคิด ความเชื่อ ไว้ให้เป็น “ทุนความรู้”
- (2) สร้างการเรียนรู้ จิตสำนึกร่วม อันประกอบด้วยความรักความผูกพันที่คนในชุมชน มีต่อกัน ความสามัคคีปรองดองและการแบ่งปันผลได้อย่างเป็นธรรม ไว้ให้เป็น “ทุนทางสังคม”
- (3) สร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เรียนรู้ถึงความเป็นมนุษย์ที่มีพลังและศักดิ์ศรี ไว้ให้เป็น “ทุนมนุษย์”

- (4) สร้างการรู้จักฐานทรัพยากรธรรมชาติและสามารถนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ โดยมี การบำรุงรักษาไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมให้หมดไป ก่อให้เกิดเป็นผลผลิตที่อาศัยฐานทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชน เรียกว่า “ทุนธรรมชาติ”

ข้อสรุปที่เกิดขึ้นจึงเป็นมูลค่าของโครงการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมภาคชนบท และชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่นักวิจัยได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนและรู้จักพลังและมูลค่าของทุนและสินทรัพย์ของ ชุมชนอันจะสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ ด้วยปัจจัยทุนความรู้ ทุนทาง สังคม ทุนมนุษย์ และทุนทรัพยากรธรรมชาติให้มีความมั่นคงกับชุมชนต่อไปในอนาคตได้อย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

นักวิจัยขอขอบพระคุณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ได้กรุณาให้ทุนอุดหนุนจนทำให้การวิจัย ครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ขอขอบพระคุณนักวิจัย บุคลากรทุกท่านจากคณะวิทยาการจัดการและสถาบันวิจัยและ พัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หน่วยงานในท้องถิ่น อันได้แก่ คณะผู้บริหารและบุคลากรทุกท่านของ องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำและตัวแทนชุมชนท้องถิ่น รวมถึงนักวิชาการทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการวิจัย ครั้งนี้ ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ของโครงการทุกท่าน รวมถึงนักศึกษาช่วยงานทุกท่านที่ได้ร่วมพลังในการทำงาน มาตลอด

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล หนิมพานิช และบุญศรี พรหมมาพันธ์. 2547. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน : ศึกษาเฉพาะภาคเหนือ.
- ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ. 2548. โครงการ การวิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนและการเชื่อมโยง กับวิสาหกิจรูปแบบอื่น และอุตสาหกรรมหลัก เพื่อให้เกิดลำดับขั้นการพัฒนาจากรากหญ้าสู่รากแก้วอย่างยั่งยืน. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ระหว่าง ตุลาคม 2548 – กันยายน 2551).
- ประวิณ ลิ้มปสายชล. 2550. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน.
- ประเวศ วะสี และคณะ. 2548. การจัดการความรู้เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอาชีพแบบบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาความ ยากจนแบบยั่งยืน. สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).
- วรศักดิ์ ทูมมานนท์. 2550. ถึงเวลาแล้วสำหรับมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ (Economic Value Added). http://account.acc.chula.ac.th/seminar/seminar_42.doc.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ. 2550. คู่มือการนำระบบบริหารจัดการเพื่อสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVM) มาใช้พัฒนารัฐวิสาหกิจระยะที่ 2.
- Robbins, Stephen.P and Mary Coutler. 1999. **Management**. 6th ed. New Jersey:Prentice-Hall Inc. (www.kmi.or.th)
- Young, S. D. and S. F. O'Byrne. *EVA and Value-Based Management: a practical guide to Implementation*. McGraw-Hill, 2001.
- http://www.bot.or.th/bothomepage/databank/FinMarkets/Bond/T_Bid_Yield_menu.htm.
- <http://www.sepo.go.th>

**RAJABHAT CHIANG MAI
RESEARCH JOURNAL**

RAJABHAT CHIANG MAI RESEARCH JOURNAL

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

โทรศัพท์/โทรสาร 0-5388-5950

<http://www.research.cmru.ac.th>